

Rafiq Mövsüm oğlu Əlibəyli (Əliyev) 1942-ci il iyunun 29-da Ağdam şəhərində ziyalı ailəsində anadan olub. 1949-1959-cu illərdə Ağdam şəhər 1 nömrəli orta məktəbi əla qiymətlərlə bitirərək, indiki Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universitetinin kimya-texnologiya fakültəsinə daxil olub və 1964-cü ildə oranı uğurla bitirib.

Rafiq Əlibəyli universitetdə oxuyarkən (1959-1960-cı illərdə) və oranı bitirdikdən sonra 1965-1969-cu illərdə Bakı Neftayırma Zavodunda, Sumqayıt Şüşə Zavodunda və Sumqayıt Kimya Kombinatında operator köməkçisi, növbə rəisi, qurğu və sex rəisləri vəzifələrində çalışıb. O, 1967-ci ildə keçmiş SSRİ-də ilk dəfə olaraq Sumqayıt Kimya Kombinatında EP-60 Etilen Kompleksinin piroliz sexinin qurulmasına və işə salınmasına rəh-

bərlik edib.

Rafiq Əlibəyli 1970-ci ildə keçmiş Ümumittifaq Elmi-Tədqiqat Olefinlər İnstitutunun əyani aspirantura şöbəsinə daxil olub. Aspiranturanı bitirdikdən sonra həmin institutda qrup rəhbəri, böyük elmi işçi və sektor rəhbəri vəzifələrində çalışıb. O, 1981-1999-cu illərdə laboratoriya rəhbəri və 1990-1992-ci illərdə institutun elmi işlər üzrə direktor müavini vəzifələrində çalışıb.

Rafiq Əlibəyli kimya texnologiyaları üzrə 1975-ci ildə texnika elmlər namizədi, 1984-cü ildə texnika elmlər doktoru elmi dərəcələrini, 1990-cı ildə professor elmi adını alıb. 1996-cı ildə Beynəlxalq Ekoenergetika Akademiyasının akademiki seçilib.

Professor Rafiq Əlibəyli respublikamızın neft-kimya sintezi sahəsində tanınmış alimlərindən biridir. Onun əsas elmi istiqaməti, yüksək temperaturlu hidrogenli emal yolu ilə piroliz prosesinin maye məhsullarından və aromatik əsaslı digər texniki xammallardan yüksək təmizlikli qiymətli aromatik karbohidrogenlərin alınması problemlərinə aiddir. Onun apardığı elmi-tədqiqat işlərinin nəticəsində, müxtəlif al-

kilaromatik və qeyri-aromatik karbohidrogenlərin yüksək temperatur şəraitində termiki, katalitik və termokatalitik hidrogenli çevrilmələrinin elmi-praktiki əsasları işlənib hazırlanıb.

Rafiq Əlibəylinin apardığı çoxsahəli elmi-tədqiqat işlərinin nəticəsində, alkilaromatik karbohidrogenlərin katalitik hidrodəalkilləşməsi, disproporsiyalaşması və transalkilləşməsi reaksiyaları və onların mexanizmi və kinetik qanunauyğunluqları ilk dəfə olaraq geniş tədqiq edilib. Onun rəhbərliyi altında oksid daşıyıcılar və sintetik və təbii seolitlər əsasında bir sıra yüksək seçiciliyə malik yeni çoxfunksiyalı katalizatorlar və pirolizin maye məhsullarının kompleks emalı yolu ilə benzolun, ksilolların, naftalinin və digər aromatik karbohidrogenlərin alınması üçün yeni effektiv proseslər işlənib hazırlanıb. Onun və tanınmış alim AMEA-nın müxbir üzvü mərhum Yunis Qəmbərovun birlikdə rəhbərliyi və bilavasitə fəal iştirakı ilə keçmiş SSRİ-də ilk dəfə olaraq pirolizin maye məhsullarından yüksək təmizlikli benzolun alınması prosesi işlənib hazırlanıb və 1986-1987-ci illərdən başlayaraq Rusiya Federa-

siyasında, Ukraynada və keçmiş SSRİ-nin digər regionlarında sənayedə geniş tətbiq olunub.

Rafiq Əlibəyli 1986-1987-ci illərdə işləyib hazırladığı yeni hidrodəalkilləşmə katalizatorunun sınağı və sənayedə tətbiqi ilə əlaqədar olaraq Çex Respublikası ilə ortaq elmi-praktiki işlər aparıb.

Rafiq Əlibəyli elmi yaradıcılığı ilə yanaşı, 1987-1992-ci illərdə Bakı Dövlət Universitetində və 1995-1998-ci illərdə Bakı "Xəzər" Universitetində pedaqoji fəaliyyət göstərib.

Professor Rafiq Əlibəyli elmi fəaliyyəti ilə yanaşı, Respublikanın elmi-ictimai həyatında da fəal iştirak edib. O, bir sıra Elmi-Praktiki Koordinasiya Şuralarının və İxtisaslaşmış Elmi Şuraların üzvü və Dövlət Ekologiya Komitəsinin eksperti olub. 1994-1999-cu illərdə Ali Attestasiya Komissiyasının texnika elmləri üzrə Ekspert Şurasının üzvü olub. O, 1991-ci ildə Respublikanın bir sıra elmi və sənaye müəssisələrinin birlikdə təsis etdiyi "Ekologiya, Həyat, Sağlamlıq" Assosiasiyasının qurucusu və fəxri baş direktorudur.

Professor Rafiq Əlibəyli 2000-ci ildə TÜBİTAK tərə-

findən Türkiyəyə dəvət olunub və hazırda orada elmi fəaliyyətlərini davam etdirir. O, bu müddətdə Ankara Universitetində, Vestel Savunma Sənayesinin Araşdırma Mərkəzində, Gəzbə Texnik Universiteti və TÜBİTAK Mərmərə Araşdırma Mərkəzində çalışıb və hazırda hidrogen və bor texnologiyaları, nanotexnologiya və təmiz enerjilər kimi müxtəlif çağdaş sahələrdə elmi və praktik əhəmiyyətli tədqiqat işlərini davam etdirir. O, bir çox beynəlxalq simpozium və konfranslarda fəal iştirak edərək, məruzələrlə Respublikamızı və Türkiyəni şərəflə təmsil edib.

Rafiq Əlibəylinin apardığı elmi-tədqiqat işlərinin nəticələri 200-dən çox elmi əsərdə, o cümlədən 2 monoqrafiya və 35 elmi ixtirada öz ifadəsini tapıb. Onun rəhbərliyi ilə 15 elmlər namizədi və 2 fəlsəfə doktoru hazırlanıb.

Rafiq Əlibəyli elmi-praktiki fəaliyyətlərinə görə Beynəlxalq elm-texnologiya sərəgilərinin medalları və bir sıra Fəxri fərmanlarla təltif olunub.

Səlim ƏZİMOV,
Respublikanın Əməkdar
müəllimi.